Хипотиреоидизъм и диабет

Д-р Ралица Мекова

Клиника по ендокринология и болести на обмяната,
Университетска болница Софиямед

Мерк е спонсор на презентацията.
Лекторът представя материала от името на Мерк.
Лекторът представя информация, която е в съответствие с приложимото законодателство и кодекси.
BG-NOND-00010/ Май, 2021

Честота на автоимунен хипотиреоидизъм при ЗД тип 1 - метаанализ на 65 проучвания

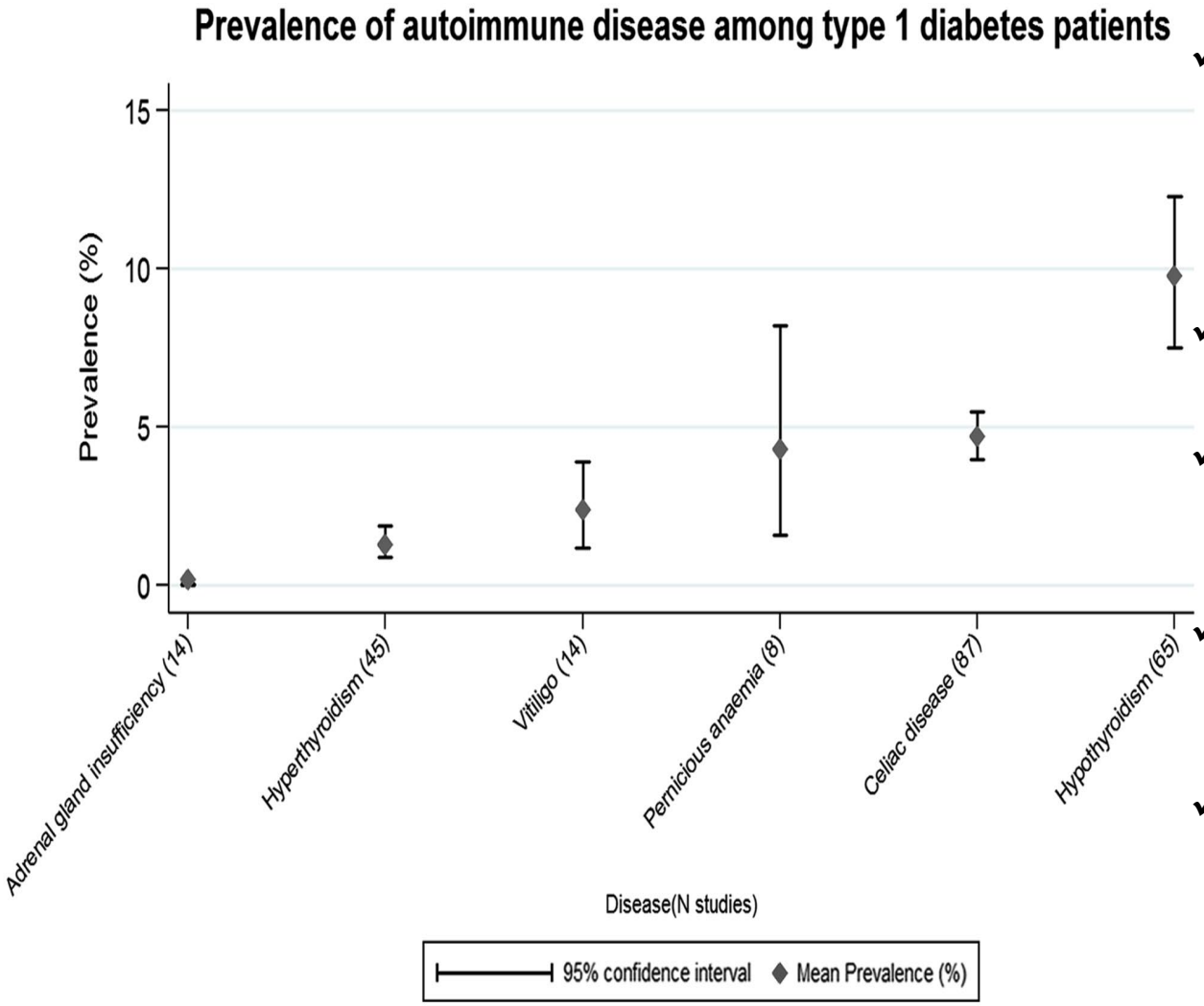

- ✓ **Най- честото автоимунно заболяване, съпътстващо ЗДТ1 е автоимунният хипотиреоидизъм - средна честота 9.8% при средна възраст 19.2 г (от 0.6 до 44% в зависимост от възрастта)**
- ✓ **2 пъти е по-голяма честотата в сравнение със здравата популация.**
- ✓ **С нарастване на възрастта на болните на всеки 10 години честотата се покачва с 4.6%.**
- ✓ **С давността на диабета се покачва и честотата на хипотиреоидизма - с 8.8% за всеки 10 години.**
- ✓ **Най-висока е честотата в Южна Европа и някои части на Азия.**

Nederstigt C et al. Eur J Endocrinol. 2019 Feb

Честота на автоимунен хипотиреоидизъм при ЗД тип 1 - A Finnish Nationwide Study

- ✓ **Едно от най-мащабните популационни проучвания в страната с най-висока честота на ЗДТ1 в света, включващо 4758 пациенти със ЗДТ1 от Finnish Diabetic Nephropathy (FinnDiane) Study и 12710 здрави контроли.**

- ✓ **Всеки 5ти пациент със ЗДТ1 има асоциирано друго автоимунно заболяване.**

- ✓ **Най-често това е хипотироидизъм - 18.1% от болните (честотата е 2 пъти по-голяма от тази в метаанализа вероятно поради по-високата средна възраст на кохортата - 50г vs 19.2 г. в метаанализа на Nederstigt C. et al, 2019 г).**

- ✓ **3.4 пъти по-висок риск за хипотиреоидизъм при болни със ЗДТ1 от общата популация.**

- ✓ **Почти 3 пъти по-висок риск при жените в сравнение с мъжете.**

Mäkimattila S et al. Diabetes Care. 2020

Честота на автоимунен хипотиреоидизъм при ЗД тип 1 - A Finnish Nationwide Study

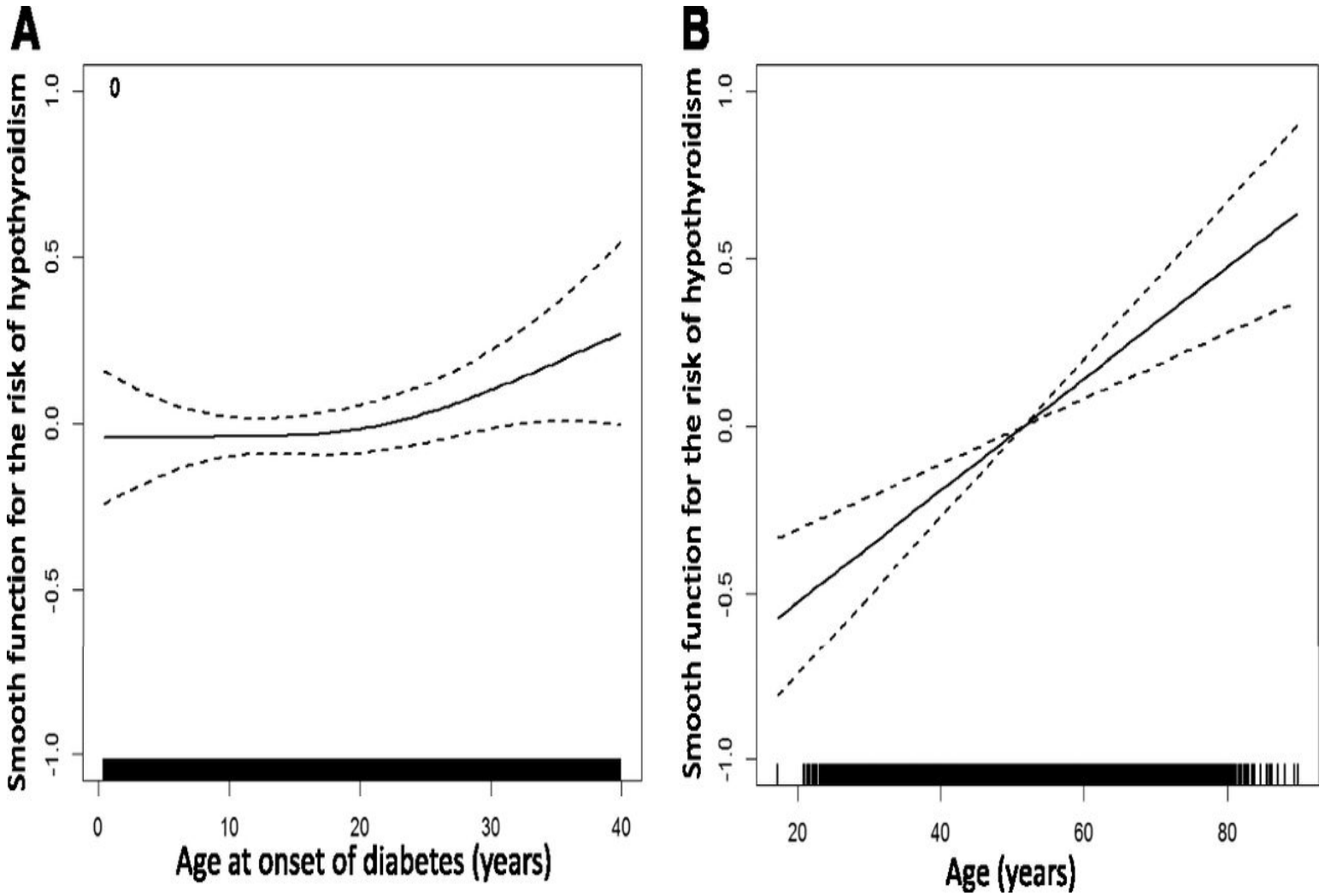

- ✓ **Късното начало на захарния диабет (след 20 годишна възраст) покачва допълнително вероятността за хипотиреоидизъм /A/.**
- ✓ **С напредване на възрастта на болните се покачва и честота на хипотиреоидизма /B/.**

Mäkimattila S et al, Diabetes Care. 2020

Честота на хипотиреоидизма при ЗД тип 2

Subgroups	Prevalence (95% CI)	No of study	Heterogeneity		Case/Total
			I^2%	*P* value	
Sex					919/7378
Female	14.9 (12.4–17.5)	17	79.4	<0.001	593/3892
Male	8.8 (7.1–10.5)	17	63.9	<0.001	326/3486
Mean Age					919/7378
<60 years old	10.9 (8.8–12.9)	9	64.2	0.004	339/3009
≥60 years old	12.7 (9.7–15.8)	8	89.0	<0.001	580/4369
Location			-	-	919/7378
Europe	9.1 (7.1–11.0)	2	26.2	0.244	128/1430
Africa	4.7 (0.5–9.9)	1	-	-	3/64
China	12.6 (10.7–14.6)	14	79.5	<0.001	788/5884
East China	12.2 (10.8–13.6)	8	21.5	0.259	354/2919
West China	9.4 (2.9–15.9)	2	85.9	0.008	54/531
North China	11.0 (8.3–13.6)	2	37.3	0.207	93/840
South China	14.3 (10.4–18.3)	1	-	-	43/300
Central China	18.9 (16.7–21.0)	1	-	-	244/1294

- ✓**Варира между 6 и 20% в различните популации.**
- ✓**В България честотата е висока -16.5%.**
- ✓**Основни рискови фактори отново са възраст над 65 г, женски пол и положителни ТРО антитела.**

Борисова А-М. и сътр. Епидемиология на ендокринните заболявания в България, 2016, 328; Han C et al, PLoS One. 2015;

Честота на Тиреоидна дисфункция: диабетици – 15.98%, недиабетици – 10.6%, ns

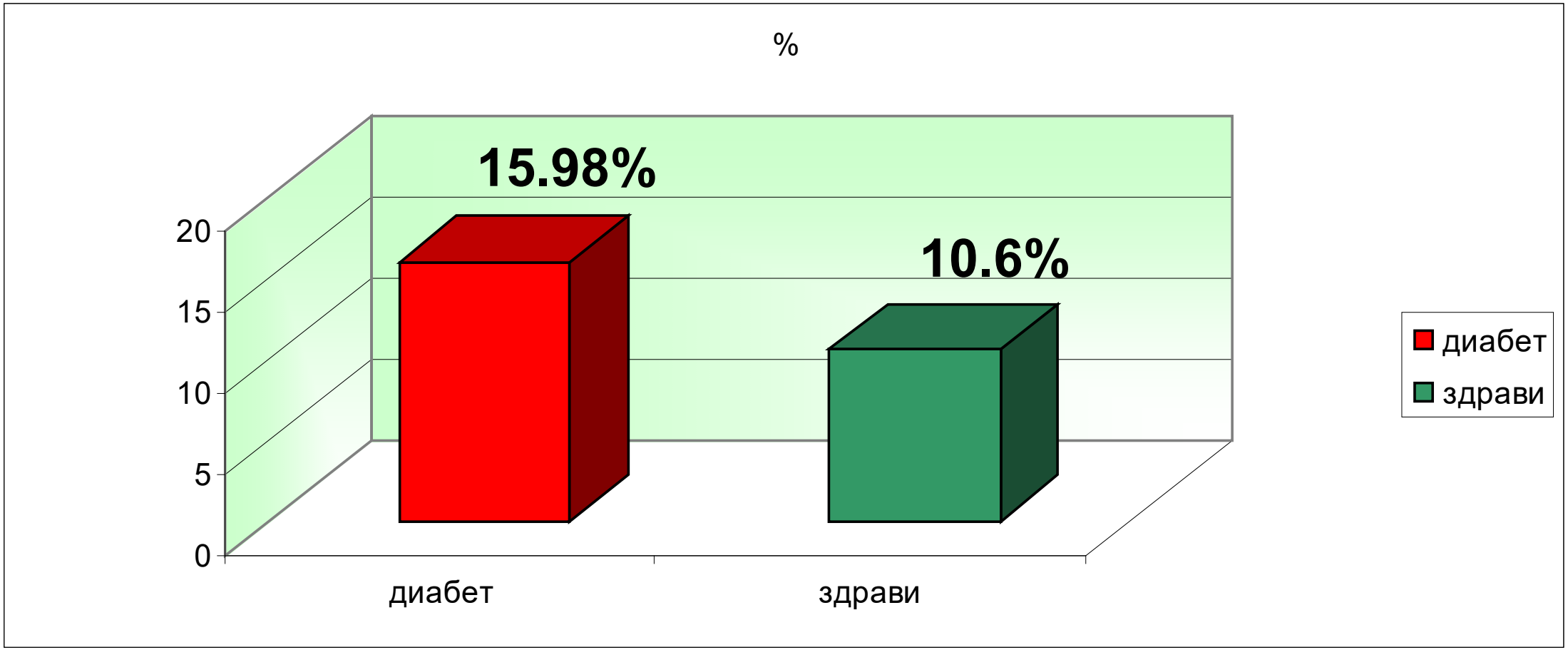

А-М. Борисова, А. Шинков, Й. Влахов, Л. Даковска, Т. Металова. Скрининг за ендокринни заболявания в българското популация ≥20-годишна възраст (предварителни данни). 15ти Национален симпозиум по ендокринология, 19-21 април 2012, Пловдив.

Препоръки на Американската диабетна асоциация за скрининг за тиреоидни заболявания при ЗД

При ЗД тип 1:

- Изследване на TSH, TPO Ab и Tg Ab при диагностициране на диабета.
- Контрол на TSH скоро след компенсиране на гликемията.
- Ежегоден скрининг при изходно отрицателни TPO Ab и на всеки 6 месеца, когато са положителни или когато има симптоми като гуша, нарушения в растежа при деца, необясними вариации в гликемията.

При ЗД тип 2:

- Палпация при всички пациенти.
- TSH при всички пациенти над 50 г.
- TSH при всички болни с дислипидемия

ADA, 2008

Тиреоидните хормони повлияват глюкозната хомеостаза

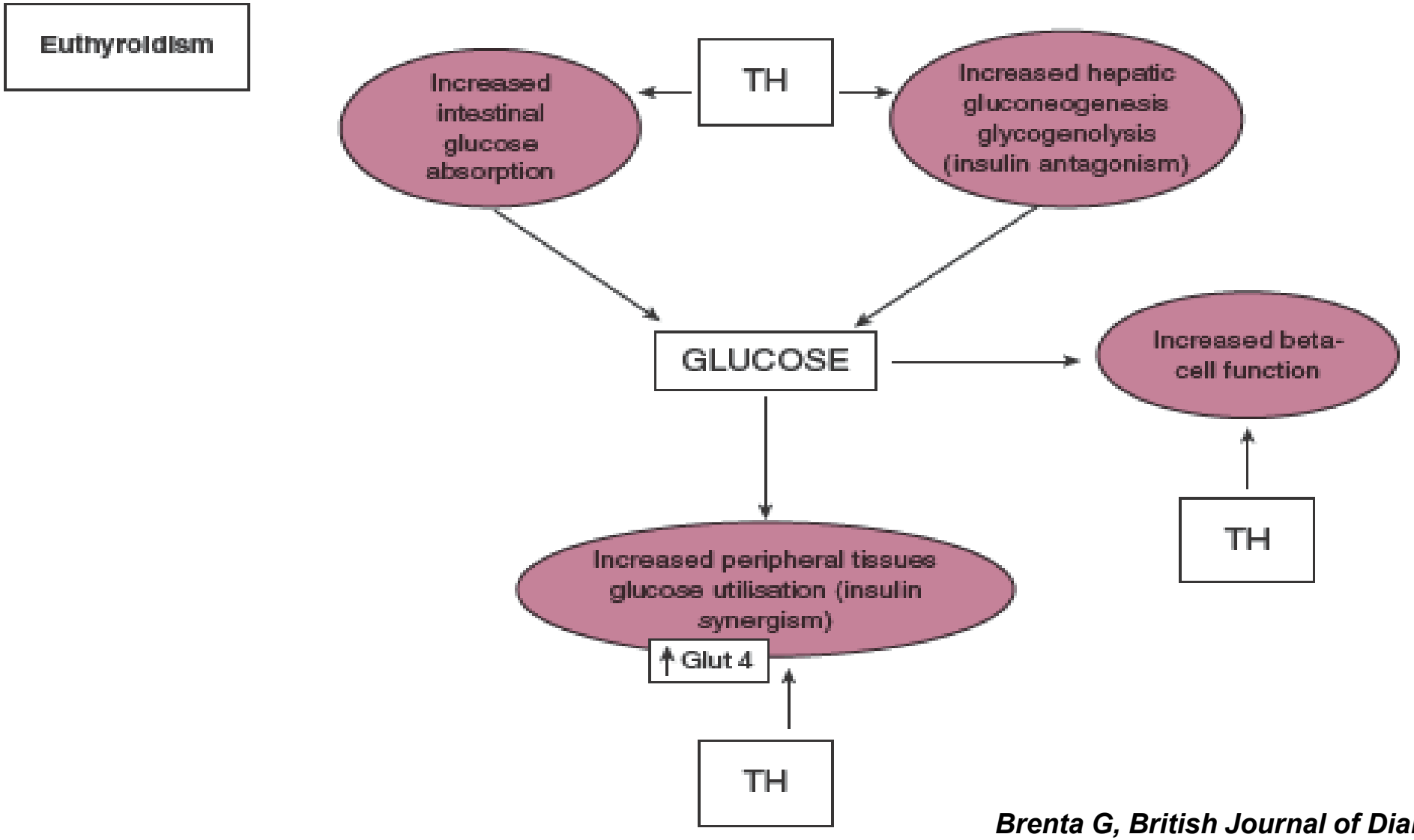

Brenta G, British Journal of Diabetes 2010,10:172.

Хипотиреоидизъм и глюкозна хомеостаза

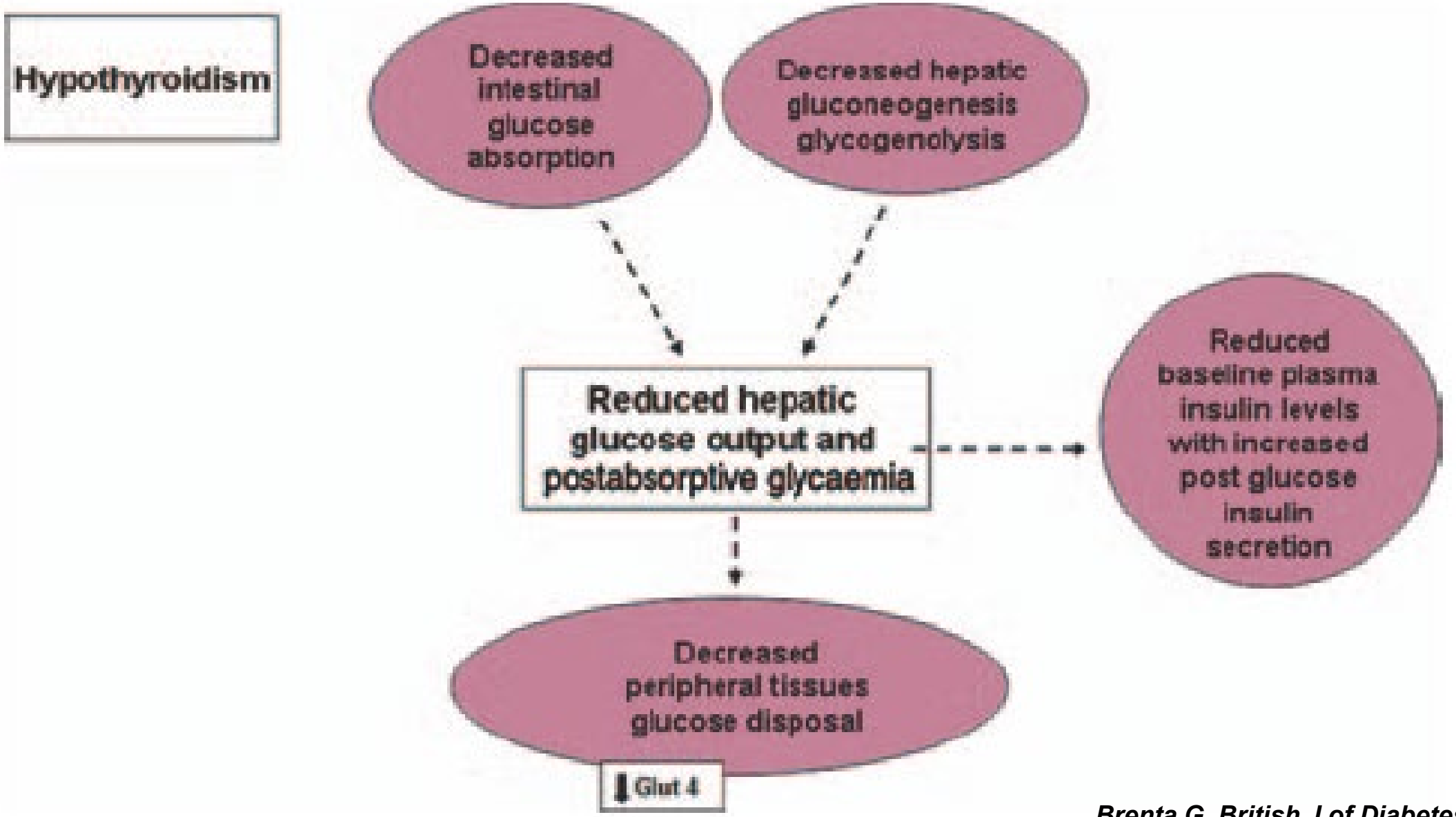

Brenta G, British J of Diabetes 2010,10:172.

Ефект на намалените тиреоидни хормони върху глюкозния метаболизъм

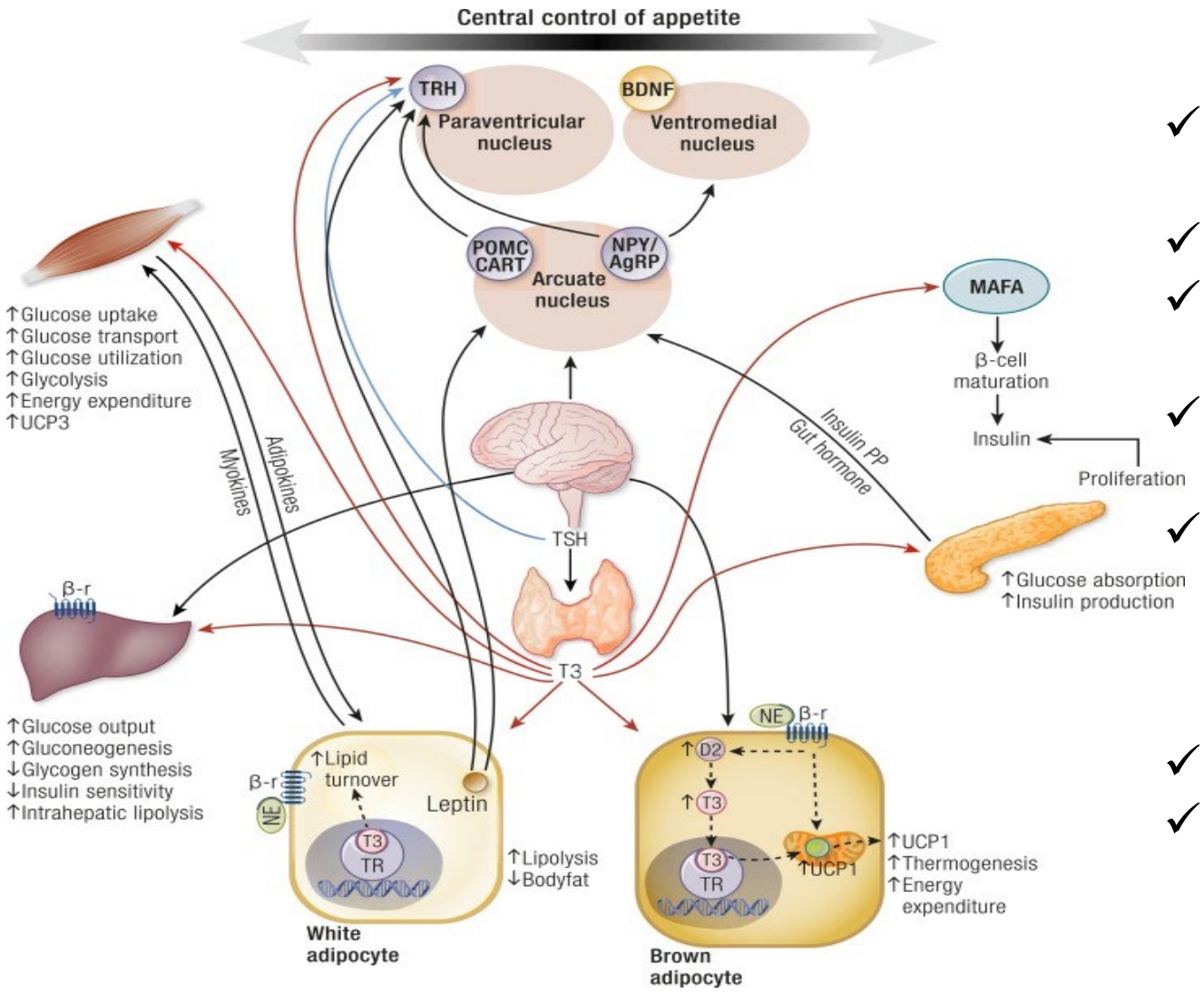

- ✓ **Намалена абсорбция на глюкозата в стомашно-чревния тракт**
- ✓ **По-ниска постпрандиална гликемия**
- ✓ **Забавено усвояване на глюкозата в периферните тъкани**
- ✓ **Намалена чернодробна и мускулна глюконеогенеза и гликогенолиза**
- ✓ **Нормална, намалена или увеличена инсулинова секреция, но удължен плазмен полуживот на инсулина (намален бъбречен клирънс}**
- ✓ **Риск от хипогликемии**
- ✓ **Намалени инсулинови нужди**

Biondi B et al. Endocr Rev. 2019 Jun

Ефект на намалените тиреоидни хормони върху останалите сърдечносъдови рискови фактори

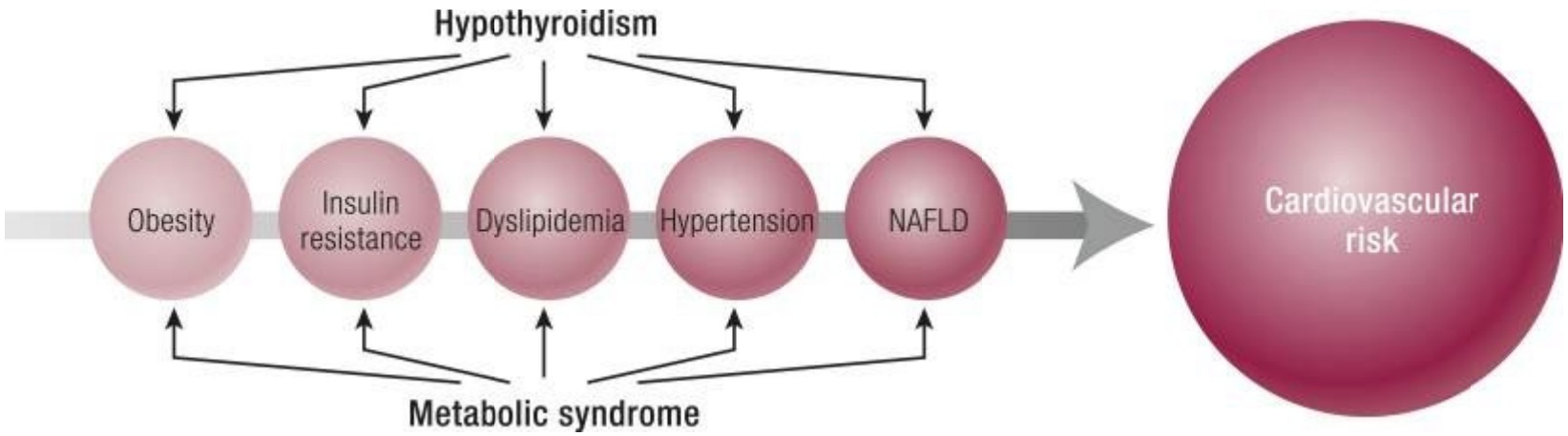

- ✓ Покачване на телесното тегло
- ✓ Инсулинова резистентност
- ✓ Атерогенна дислипидемия
- ✓ Влошен контрол на АН
- ✓ Повишена честотата на неалкохолната стеатозна болест
- ✓ В резултат допълнително повишен сърдечно-съдов риск
- ✓ Повишена честота на хроничните диабетни усложнения

Biondi B et al, Endocr Rev. 2019

Ефект на ЗД върху тиреоидните хормони

При еутиреоидни диабетици нивото на T3, T4, TSH зависи от гликемичния статус. При лош гликемичен контрол:

- ✓ **Намалява периферната конверсия на T4 до T3 (5'-монодейодиназна реакция).**
- ✓ **Губи се нормалният нощен пик на TSH, както и отговора му на TRH. С нормализиране на гликемията тези отклонения изчезват, но не се нормализира нощния пик в TSH при болните със C-пептид=0 т.е. при липса на собствена инсулинова секреция.**
- ✓ **"Синдром на ниския T3" при диабетна кетоацидоза (ниски T3, FT3, висок rT3, нормални T4 и TSH).**

Diabetes and Thyroid diseases, 2003,23,4,120-123.

Ефект на Захарния диабет върху структурата на щитовидната жлеза

- ✓ При ултразвуково изследване се установява по-голяма честота на гушавостта при болните със ЗД без наличие на клинично изявено тиреоидно заболяване.
- ✓ Смята се, че осмотичната диуреза играе голяма роля в повишената йодурия, което води до компенсаторно увеличение на щитовидната жлеза при системно лошо компенсираните болни с ЗДТ1. Йодурията корелира с глюкозурията и с нивото на HвA1c.
- ✓ Хиперинсулинизмът при ЗДТ2 може да бъде причина за увеличения обем на щитовидната жлеза - инсулинът, като растежен фактор стимулира пролиферацияна на тиреоицитите.

Junik R. et al. Acta Radiol 2006, 47:687-691.

Лошо контролираният Захарен диабет може да затрудни диагнозата на хипотиреоидизма.

Уместна е оценка на тиреоидния статус след трайно компенсиране на гликемията.

Стратегия – заместително и друго лечение при клиничен хипотиреоидизъм

- ✓ **Некомпенсираният хипотиреоидизъм води до риск от хипогликемии и често налага намаляване на дозите на инсулин/перорални медикаменти.**
- ✓ **След компенсиране на хипотиреоидизма се прави задължителна преоценка на антидиабетната терапия.**
- ✓ **Препоръчва се първоначално компенсиране на хипотиреоидизма и едва след това включване на терапия със статин при необходимост.**
- ✓ **NB! Рискът от статин индуцирана миопатия е по-голям при болни с хипотиреоидизъм.**
- ✓ **Преоценка на антихипертензивната терапия след компенсиране на хипотиреоидизма.**
- ✓ **Насочено търсене за наличие на хронични диабетни усложнения поради по-високата им честота при хипотиреоидизъм.**

Субклиничен хипотиреоидизъм (СКХТ) и Захарен диабет – проблем с голяма честота без ясен терапевтичен отговор

Честотата на всички хронични усложнения при пациенти със ЗДТ2 е по-висока при СКХТ-метаанализ на 36 статии

OR 1.43 for CHD in T2DM with SCH

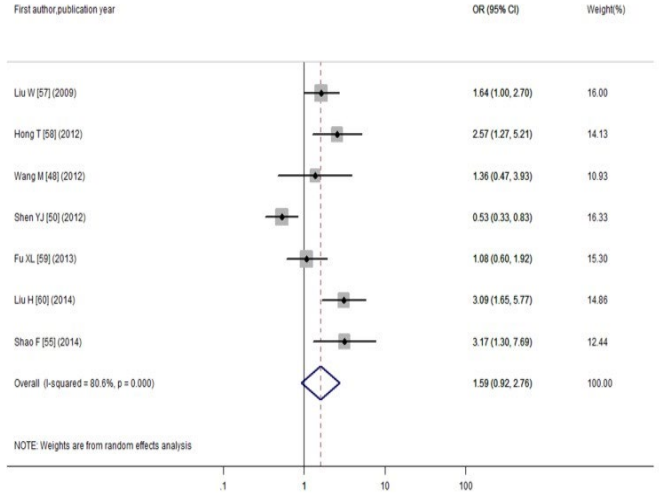

OR of 1.74 for DN in T2DM with SCH.

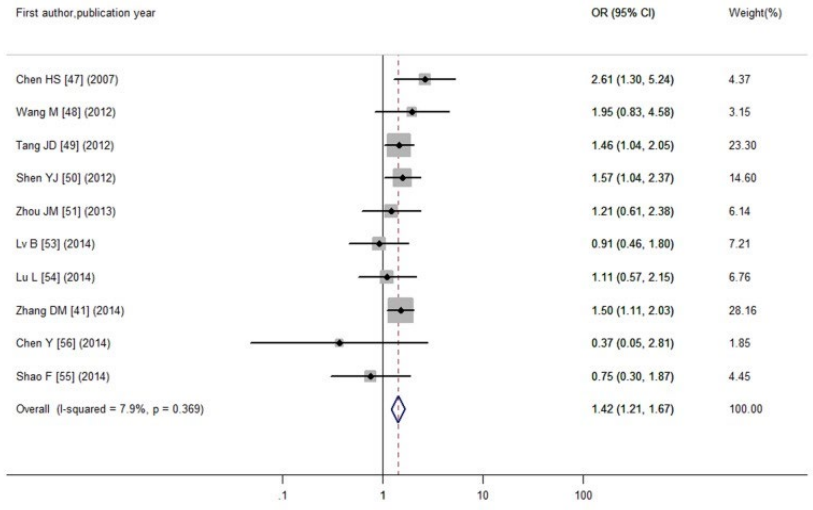

OR -1.87 for DPN in T2DM with SCH

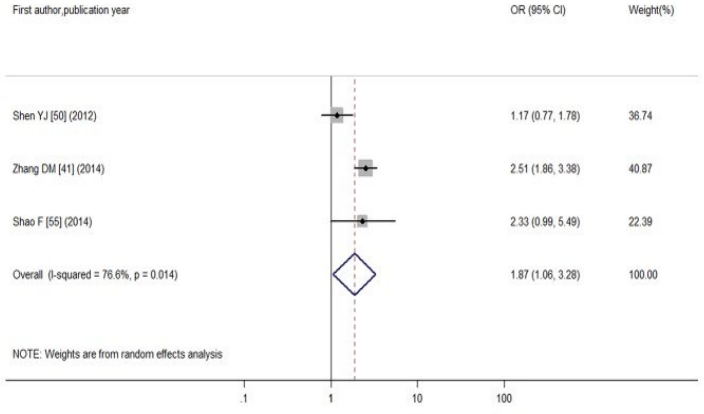

OR-1.85 for PAD in T2DM with SCH

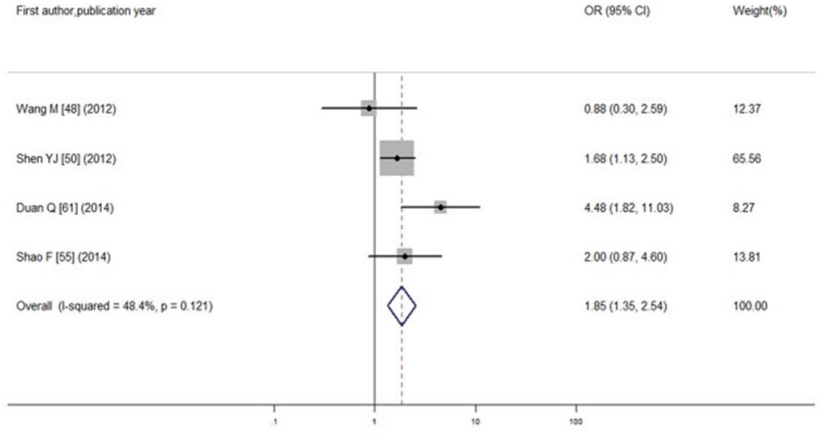

- ✓ **С 43% за коронарна болест на сърцето (CHD)**
- ✓ **Със 74% за диабетна нефропатия (DN)**
- ✓ **С 87% за диабетна полиневропатия (DPN)**
- ✓ **С 85% за перифирна артериална болест (PAD)**

Han C et al,PLoS One. 2015

Диабетна ретинопатия

Study or Subgroup	DR Events	DR Total	NDR Events	NDR Total	Weight	Odds Ratio M-H, Random, 95% CI
Chen HS 2007	14	144	27	320	13.7%	1.17 [0.59, 2.30]
Chen Jihai 2012	1	28	44	327	3.5%	0.24 [0.03, 1.80]
Guo Dan 2012	13	17	27	100	7.7%	8.79 [2.63, 29.30]
Kim 2011	35	172	26	256	15.7%	2.26 [1.30, 3.92]
Tang Jiandong 2012	101	509	63	463	18.8%	1.57 [1.11, 2.22]
Yang Guangran 2010	51	136	32	152	16.1%	2.25 [1.33, 3.79]
Yang Jinkui 2010	71	87	56	113	14.0%	4.52 [2.34, 8.70]
Zheng Yongqiang 2012	10	29	18	81	10.4%	1.84 [0.73, 4.66]
Total (95% CI)		1122		1812	100.0%	2.13 [1.41, 3.23]
Total events	296		293			

Heterogeneity: $Tau^2 = 0.21$; $Chi^2 = 20.72$, df = 7 (P = 0.004); $I^2 = 66\%$

Test for overall effect: Z = 3.57 (P = 0.0004)

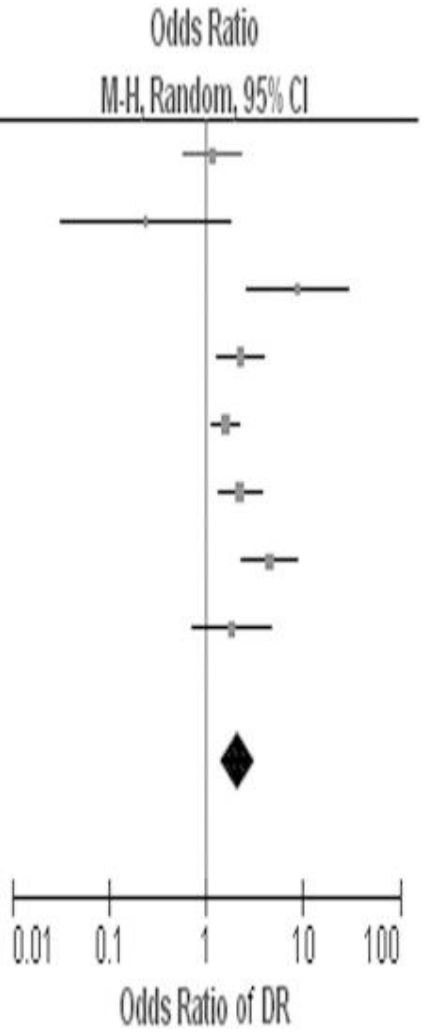

- ✓ **Субклиничният хипотиреоидизъм увеличава двукратно риска за диабетна ретинопатия при ЗДТ2.**
- ✓ **Метанализ на осем обсервационни проучвания по типа „случай-контрола“ показва OR = 2.13 (95% CI : 1.41 – 3.23), p < 0.001**

Wu J et al, Sci Rep. 2015.

Диабетна нефропатия (ДН)

- ✓ **Болните със ЗДТ2 и СКХТ имат значимо по-високи нива на албуминурия и ТСХ се счита за независим рисков фактор за албуминурия.**

- ✓ **Честотата на ДН е до 3 пъти по-висока при СКХТ и е свързана с повишения сърдечносъдов риск при тези болни.**

- ✓ **В лонгитудинално проучване се установява , че прогресията на ACR в рамките на 1 година е значимо по-голяма при болни със СКХТ в сравнение с еутиреоидни диабетици.**

Yasuda T et al,Diabetes Res Clin Pract. 2011; Chen Hset al, Diabet Med. 2007; Xie J et al,BMC Endocr Disord. 2019.

Коронарна болест на сърцето

- ✓ **Честотата на коронарната болест на сърцето е увеличена при болни със ЗДТ2 със СКХТ - OR 1.993 (95% CI: 1.135-3.497), p=0.016.**
- ✓ **Тази връзка е по-силна при болни ≥65 г. в сравнение с по-младите - OR 2.474 (95% CI: 1.173-5.220), p=0.017.**
- ✓ **Противоречиви и оскъдни са данните за връзката с мозъчно съдовата болест.**

Jia F et al, Diabet Med. 2015

Заместително лечение при субклиничен хипотиреоидизъм - ефект върху въглехидратния метаболизъм

- ✓ **Няколко малки проучвания при болни с инсулинова резистентност при ЗДТ2 и субклиничен хипотиреоидизъм показва, че при заместително лечение с левотироксин (25-50 мкг дневно) след 6 месеца нивата на пре- и постпрандиалната гликемия, инсулина на гладно, HbA1c, плазмените липиди и CRP са значимо по-ниски.**

- ✓ **Липсват доказателства от големи плацебо-контролирани проучвания.**

Bilic-Komarica E al, Med Arch. 2012; Velija-Asimi Z et al, Med Arh. 2007; Handisurya A et al, Clin Endocrinol (Oxf). 2008 Dec

Заместително лечение при СКХТ - да или не?

- ✓ Липсват данни от клинични проучвания дали заместителното лечение при субклиничен хипотиреоидизъм ще намали честотата на диабетните усложния при тези болни.

- ✓ Международните организации препоръчват индивидуална преценка спрямо липидния профил и индивидуалния сърдечносъдов риск при съответния болен.
- ✓ Но..

Заместително лечение при СКХТ (не само диабетици) - ефект върху преживяемостта

Метаанализ от 2021 г на 5 обсервацонни и 2 плацебо-контролирани проучвания, включващи общо 21055 участника показа, че:

- ✓ **Заместителното лечение при по-млади пациенти (под 65-70 г) значимо намалява**
  - **смъртността от всякакви причини (pooled RR=0.50, 95% CI: 0.29-0.85, p=0.011)**
  - **сърдечносъдовата смъртност (pooled RR=0.54, 95% CI: 0.37-0.80, p=0.002)**
- ✓ **Заместителното лечение при по-възрастни пациенти (над 70 г) няма такъв ефект.**

Peng CC al, J Clin Endocrinol Metab. 2021 Jan

Крива на Kaplan-Meier за преживяемост без тиреоидна дисфункция при диабетици според нивото на TSH (log-rank, p<0.018).

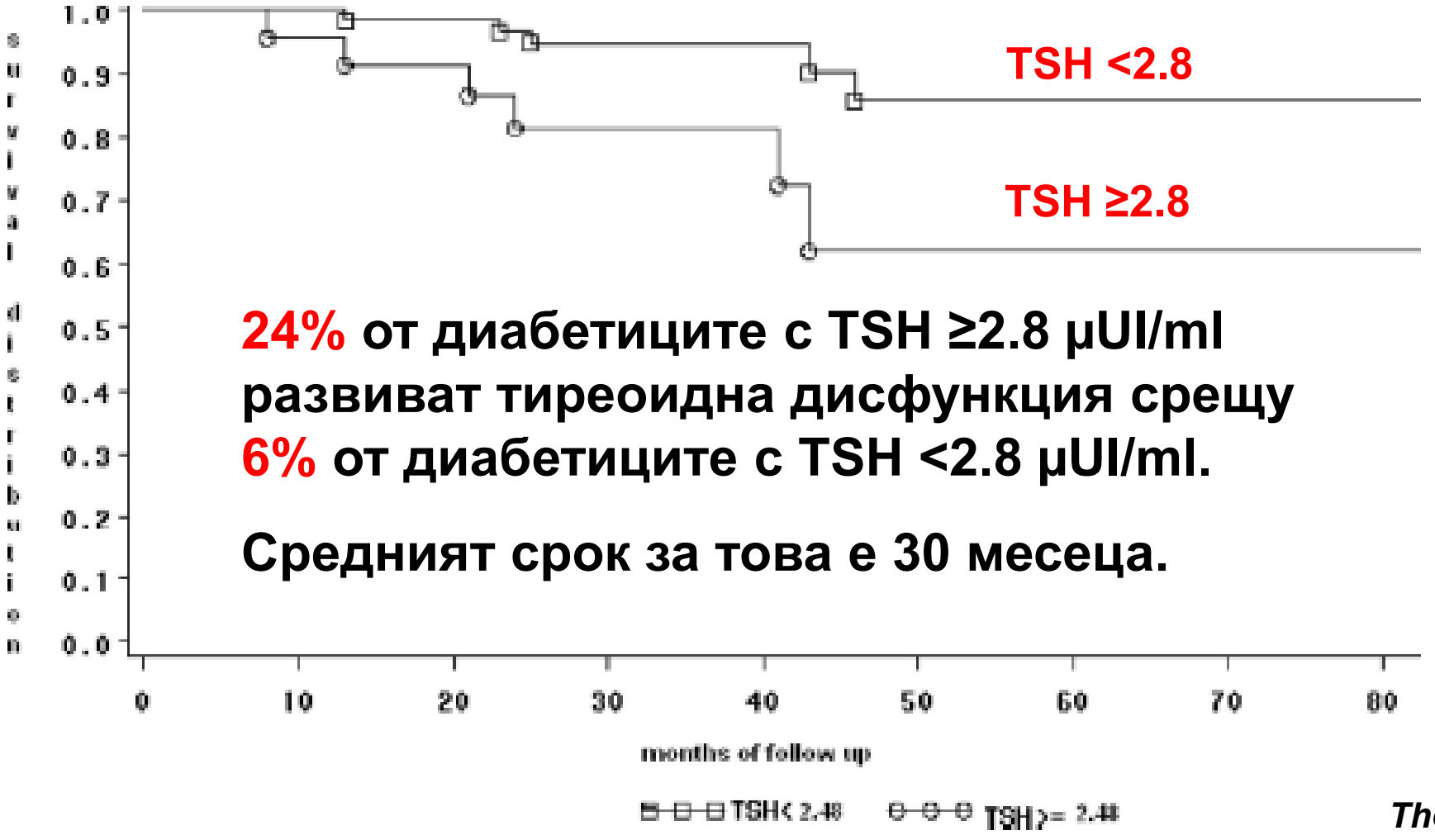

24% от диабетиците с TSH ≥2.8 μUI/ml развиват тиреоидна дисфункция срещу **6%** от диабетиците с TSH <2.8 μUI/ml.

Средният срок за това е 30 месеца.

Raquel V. et al.
The Endocrinologist 2008;18:81-84.

В обобщение

- ✓ **Честотата на клиничния и субклиничния хипотиреоидизъм при болни със ЗД е кратно по-висока от тази в общата популация и се увеличава с напредване на възрастта и давността на диабета, особено при жени, поради което е уместен регулярен скрининг на тези групи болни.**

- ✓ **Болните с некомпенсиран хипотиреоидизъм имат повишен риск от хипогликемии, както и допълнителен СС риск. След започване на заместителното лечение се препоръчва преоценка на антидиабетната, антихипертензивната и антилипемична терапия.**

- ✓ **При болните със субклиничен хипотиреоидизъм се наблюдава по-висока честота на хроничните диабетни усложнения. Липсват данни дали заместителното лечение би намалило тази честота.**

- ✓ **Вероятно провеждането на заместителна терапия при болни със СКХТ под 65-70 г. възраст има положителен ефект върху преживяемостта.**

Vise versa - ефект на терапията с Метформин върху тиреоидеята?

- ✓ Мета-анализ на 7 съобщения, включващи 206 пациента показва , че Мет намалява нивото на ТСХ при клиничен, като и при субклиничен хипотиреоидизъм, но не и при еутиреоидни пациенти.
- ✓ 2 проспективни проучвания показват, че Мет намалява нивото на ТСХ и при еутиреоидни пациенти, но с изходно ниво на ТСХ над 2.5-2.9 mU/L.
- ✓ Този ефект е обратим (при спиране на Мет ТСХ се връща към изходните нива).
- ✓ Този ефект на Мет не е свързан с промяна в периферните хормони.
- ✓ Метформинът преминава кръвно-мозъчната бариера, поради което хипотетичните механизми се свързват с потенциалното му влияние върху тиреоидните рецептори или модулиращо действие върху дейодиназите в хипоталамо-хипофизарната система.
- ✓ Метаанализ на малкия брой проучвания (общо 187 пациента в крайния анализ) показва, че лечението с Мет намалява размера на тиреоидните възли при болни с инсулинова резистентност (чрез намаление на хиперинсулинемията и пролиферативния й ефект), но няма ефект върху обема на жлезата.

Lupoli R et al. J Clin Endocrinol Metab. 2014; He X et al, Thyroid. 2019